

Zápisník

VIII. Filosofické školy

Štětkeň 2019

Obsah

Úvodník	3
Program	4
Anotace	8
Anotace studentských prací	13
Kde jsme?	17
Film	18
Místo na vaše poznámky	19
Kontakty	23

Úvodník

Po roce Vás opět vítáme ve Štětkni u příležitosti tentokrát již osmého ročníku Filosofické školy. Tato „výjezdní konference“ Ústavu filosofie a religionistiky v sobě spojuje přednášky, diskuze a prezentace s méně akademickým programem a představuje tak příležitost k neformálnímu setkání s novými i staršími kolegy.

Přednášky ani letos nejsou sjednoceny jedním tématem – těšit se tak můžeme na stoiky, křesťanský středověk i chasidy, obecné zamýšlení nad filosofií a etikou, i na konkrétnější etické dilema. V diskusi se pak pohádáme, zda své životy zasvětit filosofii či politice, a v rámci panelové diskuze otevřeme otázku národní identity. Čeká nás i setkání s absolventy, odpolední výlet, promítání filmu a večery u ohně či v místní restauraci.

Zápisník VIII. Filosofické školy, září 2018

Ilustrace na obálce: Magdalena Rutová

Sazba: Anna Martinovská

Organizátoři – Stela Chvojková, Kryštof Komolý,
Anna Martinovská, Jiří Melzmuf, Filip Rut a Viktorie Vítů

Program

Čtvrtek 19. 2.

cca 10.00	příjezd studentů prvního ročníku
10.00–10.30	ubytování, uvítání účastníků a představení programu FŠ
10.40–11.50	filosoficko-seznamovací aktivity
12.00–12.50	oběd
13.00–16.35	filosoficko-seznamovací aktivity
16.45–18.35	Štěpán Špinka <i>Informační schůzka pro studenty prvního ročníku</i>
18.45–19.35	večeře
19.45–21.00	Jakub Čapek <i>Je studium filosofie na ÚFaRu akademické?</i>

Pátek 20. 2.

8.20–8.50	snídaně
9.00–11.10	filosoficko-seznamovací aktivity
10.00–10.30	pauza na zápis předmětů do SIS
11.20–12.20	představení akademického senátu, programu Erasmus+, spolku Praxis

cca 11.00–11.30	příjezd studentů vyšších ročníků, ubytování	
12.30–13.20	oběd	
13.30–14.45	Anna Tropia <i>Passive knowledge vs intentionality: Thomas Aquinas and Peter John Olivi</i>	
15.05–16.35	Jakub Jirsa a Ondřej Krása <i>O dvou životech</i>	
16.55–18.10	Matěj Cívik <i>O nemorálnosti tetování</i>	
18.20–19.10	večeře	
19.20–20.05	Diplomová práce (VS)	Bakalářská práce (MS)
	Šimon Grimmich <i>Husserlova fenomenologie pozornosti</i>	Marek Kettner <i>Pojem lidského světa v myšlení Hannah Arendtové</i>

Pozn. Mimo paralelní studentské přednášky se veškerý program koná ve velkém sále.

Sobota 21. 2.

8.30–9.10	snídaně	
9.20–10.35	Milan Lyčka <i>„Pravda je v hrobě“: Chasidské pojetí pravdy</i>	
10.55–12.25	Radek Chlup, Jakub Jirsa, Karel Šima moderuje Matěj Cívik <i>Národní identita: Přežitek 19. století, nebo předpoklad funkční politické komunity?</i>	
12.35–13.35	oběd	
13.45–15.15	Setkání s absolventy ÚFaR: David Machek, Petra Šebešová, Ondřej Váša	
15.35–18.00	Procházka	
18.15–19.00	bakalářská práce (VS)	diplomová práce (MS)
	Kateřina Krejčová: <i>Pohled božího oka: epistemický ideál nebo konformita s normami opodstatňování</i>	Václav Sklenář: <i>Forstova liberalistická teorie tolerance</i>
19.10–20.00	večeře	
20.10	oheň	film: <i>Cléo od pěti do sedmi</i>

Neděle 23. 2.

8.45–9.15	snídaně
9.30–10.30	představení disertační práce Ondřej Váša (MS) <i>Zwischenraum a Denkraum v kontextu motivů vznesení a pádu v obrazovém atlase Mnemosyne Abyho M. Warburga</i>
10.35–11.50	David Machek <i>Hrát sám sebe: role individuální přirozenosti ve stoicismu</i>
12.00–12.50	oběd
13.00–14.15	Marina Barabas <i>Genese pojmu etiky</i>
14.35–15.50	Zdeněk Kratochvíl <i>Čemu říkat filosofie, pokud o to máme stát?</i>
16.00	oficiální zakončení
17.00	odjezd

Anotace

Anna Tropia:

Passive knowledge versus intentionality: Thomas Aquinas and Peter John Olivi

When we cognize something, are our mental or sensory capacities passive or active? The accounts of cognition by Thomas Aquinas (1225–1274) and Peter John Olivi (1248–1298) seem to provide an opposite answer to this question. Inheriting from Aristotle the main tenets according to which (1) all human knowledge originates from the senses and (2) that similarity is at the base of every cognitive process, Thomas Aquinas construed an account of cognition which seems to describe every cognitive act as a passive “reception” of information. Peter John Olivi construed his own account taking the opposite direction: owing to its superiority, the soul not only rules the body, but both its sensitive and intellective cognitive capacities direct themselves towards their own objects according to their own will. In my talk, I will present these two accounts of cognition, showing whether they share any similarity and, mostly, how each of them provides us with an answer to our initial question. Also, each model exerted a long-term influence up to modern philosophy.

Jakub Jirsa a Ondřej Krása:

O dvou životech

Má člověk zasvětit svůj život filosofii, nebo politice (správě obce či komunity, ve které žije)? Lze vůbec být dobrým teoretikem bez schopnosti jednat ve světě? A je naopak možné mít praktické dovednosti bez teoretického zázemí? A není tato dichotomie prostě falešná?

Při disputaci bychom vyšli od Aristotelova pojednání o dvou podobách dobrého života, o životě praktickém a teoretickém (EN X 7–8), a pokusili bychom se kriticky Aristotelovu pozici rozvinout a prozkoumat její limity. Zaměřili bychom se primárně na (ne)závislost života praktického na životě teoretickém. Při disputaci se zároveň dostaneme k Platónově etickému ideálu „připodobnění se bohu“.

Nepůjde nám přitom jen o výklad Aristotelovy či Platónovy pozice, ale o promyšlení otázky, která má vlastní etický a filosofický význam.

Matej Cívik:

O nemorálnosti tetování

Každý již jistě v životě zažil samým sebou přivolané zklamání a lítost. Rozhodnutí, které nám v jistém momentu přišlo jako dobré, se ukázalo jako problematické či dokonce škodlivé. Následovali výčitky a sebezpytování. Otázkou je, jak může tento fenomén postihnout morální filosofie. Je například nedostatek opatrnosti (a následné poškození svých vlastních zájmů) morálně problematické? Má člověk povinnosti ke svému budoucímu já, jejichž zanedbání ho činí vinným? Tyto otázky budu v rámci své přednášky diskutovat na sérii stylizovaných příkladů (tetování, samovražda, dobrovolná sterilizace, výběr nesprávného oboru na univerzitě). Výsledkem bude několik předběžných principů, kterými se (morální) vztah k našemu budoucímu já může řídit.

Milan Lyčka:

„Pravda je v hrobě“. Chasidské pojetí pravdy

Východoevropský chasidismus nesl dlouhou dobu stigma magicko-mystické úchylky od pravověrného judaismu, způsobené úpadkem všeobecné vzdělanosti, vulgarizací kabaly a rozvolněním tradičního liturgického rámce, v němž se po staletí udržovala identita diasporního židovství. Do značné míry k tomu přispěly i tendenční interpretace některých moderních autorů, kterým chasidský narativ sloužil jako prostředek pro vyjádření jejich vlastních názorů a teorií, a chasidismus se tak často stával a stává jakýmsi folklorem bez vlastní myšlenkové hloubky, kterou by mohl nabídnout střízlivé reflexi. Tento postoj se díky novému historickému studiu a publikováním a komentováním početných spisů chasidské provenience začíná měnit. Cílem tohoto příspěvku je ukázat jednak návaznost chasidského myšlení na tradiční rabínské vzorce, které čerpají z Bible a antických vlivů, jednak nabídku témat, která chasidismus může nabídnout i modernímu filosofickému uvažování. Klíčovými výrazy, které charakterizují vlastní povahu chasidismu a z nichž se odvozuje celá řada dalších typických termínů, jsou láska a pravda. Těmito slovy se označují základní aspekty lidské existenciální situace, které jsou sice komplementární, ale zároveň protikladné, a je mezi nimi nesmiřitelné napětí, které je alfou a omegou lidského života. Snaha přiklonit se spíše k jednomu pólu a eliminovat působení druhého znamená sice snížení tohoto napětí, ale nikoli řešení záhady lidské existence, způsobuje spíše její další zatemnění, jak ukazuje sázka na pravdu u jednoho z nejvýznamnějších představitelů chasidské tradice Menachema Mendela z Kocku.

Radek Chlup, Jakub Jirsa, Karel Šima, moderuje Matěj Cívik:

Národní identita: Přežitek 19. století nebo předpoklad funkční politické komunity? (panelová diskuze)

Národní identita představuje v současné době vysoce aktuální téma: v Evropě i v České republice můžeme pozorovat vzestup nacionalismu a identitářství, které se často pojí s problematickými postoji. V odpověď na to se prosazují protikladné tendence - snaha ukázat, že je národní identita pouhým konstruktem vzniklým na základě politických bojů 19. století, jehož inherentní součástí je národnostní šovinismus. V rámci panelové diskuze, formátu, který na Filosofické škole uvidíte poprvé, hosté představí odpovědi na otázky co národní identitu konstituuje a jestli je třeba ji překonat, nebo pozitivně rozvíjet.

David Machek:

Hrát sám sebe: role individuální přirozenosti ve stoicismu

Stoická filosofie je známá svým nekompromisním odmítnutím emocí a důrazem na rozumovou aktivitu jakožto nezbytnou i dostatečnou podmínku pro dosažení blaženosti. Žít v souladu s rozumem je pro stoiky totéž jako žít v souladu s přirozeností, tj. rozumovou přirozeností kosmu ale i rozumovou přirozeností lidskou. Méně známe je, že život v souladu s přirozeností pro stoiky zahrnoval i život v souladu s individuální přirozeností, tj. souborem vlastních fyzických a psychických dispozic. Stoikové o individuální přirozenosti někdy hovoří jako o roli (persona), jakou je třeba hrát, jak nejlépe dovedeme. Být sám sebou tedy znamená umět hrát sám sebe. Cílem této přednášky je přiblížit roli individuální přirozenosti v kontextu stoického i širěji antického myšlení a zabývat se otázkami, které tato teorie vznáší: Proč je dobré být sám sebou? Jak nám to pomáhá dosáhnout blaženosti? Co dělat, když je má individuální přirozenost v rozporu s rozumem, tedy například tihne k silným emocím? Do jaké míry je dobré usilovat o přetváření lidské přirozenosti, spíše než jen o její ztvárnění?

Marina Barabas:

Zamyšlení nad etikou

Přednáška se pokusí ukázat ideu etiky (morálky) nepřímým způsobem: zamýšlí se nad faktem, že i když je nedílnou součástí pojmu etiky nárok na obecnou platnost, tento pojem sám je výtvořem partikulární – řecké – kultury, a to výtvořem či artefaktem velmi specifické části této kultury, totiž filosofie.

Přednáška se zaměří na vznik myšlenky etiky, její propojení se současně vznikajícím pojmem vůle a s ním spjaté pojetí jednání, subjektu a hodnot. Kromě hodnot, které konstituují etično chápané jako to, co spadá pod soud, záměrné jednání, svobodu, odpovědnost atd., je však důležité zamyslet se nad hodnotami, které jsou neméně zásadní, ale které se v důsledku tohoto vývoje etiky ocitly na periferii nejenom filosofické teorie, ale také našeho morálního povědomí.

Zdeněk Kratochvíl:

Čemu říkat filosofie, pokud o to máme stát?

O vztahu mezi určením filosofie a tím či oním pochopením dějin filosofie. O problematičnosti konceptu dějin. O skepsi vůči metafyzice. O významu zpochybňování vlastních východisek.

Nebývá filosoficky nejzajímavější často právě to, co se ve své době tak ještě nenazývalo (předsokratici), nebo nyní nenazývá (Darwin, kvantová mechanika, umění)

Anotace studentských prací

Disertační práce:

Ondřej Váša:

Zwischenraum a Denkraum v kontextu motivů vznesení a pádu v obrazovém atlasu Mnemosyne Abyho M. Warburga

Disertační práce se zaměřuje na Warburgovo pojetí prostoru myšlení [Denkraum] a související koncepci umělecké tvorby coby mezifáze mezi afekcí a abstraktním myšlením [Zwischenraum], coby klíčových pojmů jeho pozdního díla (zejména mezi léty 1920-1929), vrcholícího obrazovým atlasem Mnemosyne. Práce se v tomto kontextu soustředí na motiv vznesení. Dochází k závěru, že formule patosu vznesení hraje klíčovou historickou roli při konstituci moderního Denkraum a tvoří jeden ze zásadních konstitutivních parametrů tohoto prostoru, jehož vlastní obraznou perspektivou je soudobá avatika. Warburg se pro adekvátní dějinnou reflexi tohoto vývoje uchyluje k fyzikálnímu modelu myšlení a umění včetně pokusu o sepětí s Einsteinovými teoriemi relativity. Klíčová role motivu vznesení v rámci konstituce Denkraum pak tento avatický Denkraum v důsledku vymezuje v mantinelech renesančního humanismu.

Diplomové práce:

Šimon Grimmich:

Husserlova fenomenologie pozornosti

Diplomová práce Husserlova fenomenologie pozornosti systematicky představuje Husserlovo pojetí pozornosti. V první části se věnuje představení Husserlovy statické fenomenologie pozornosti, přičemž přihlíží zejména k Logickým zkoumáním a Idejím I. V druhé části se věnuje genetické fenomenologie pozornosti, kterou rekonstruuje zejména na základě Zkušenosti a soudu a Analýz k pasivní syntéze. V závěru práce nabízí další možné perspektivy zkoumání pozornosti z fenomenologických pozic.

Václav Sklenář:

Forstova liberalistická teorie tolerance

Prezentace v krátkosti vysvětlí a zhodnotí teorii tolerance jednoho z nejuznávanějších současných liberálních myslitelů, Rainera Forsta. Kritická recepce Forstova zpracování dnes obzvlášť ožehavého tématu tolerance má poskytnout historickou, systematickou a normativní orientaci ve struktuře této komplexní problematiky. Obsahem přednášky bude vysvětlení Forstova chápání pojmu a různých z tohoto pojmu odvozených historických pojetí tolerance, nastínění Forstova vlastního pojetí a vysvětlení jeho vazby na konstruktivisticky chápanou spravedlnost. Závěrečné kritické zhodnocení ukáže systematické nedostatky Forstovy koncepce a poukáže tak na širší problémy liberalismu a konstruktivismu.

Bakalářské práce:

Kateřina Krejčová

Pohled božího oka: epistemický ideál nebo konformita s normami opodstatňování?

V osvícenském osvobození od náboženského mýtu lze spatřovat paradoxní rekurz, který se vyznačuje tím, že vědec v novém typu sekularizované kultury přejímá roli, jež dříve náležela knězi. Zastává pozici prostředníka mezi lidským a nadlidským, omylným a subjektivním, nedokonalým a chybujícím a vzdálenou pravdou, k níž se lidské bytosti vztahují a vůči níž pociťují specifický druh zodpovědnosti. Jestliže „měkké vědy“ vyklidily pole před vědami exaktními, stalo se tak proto, že jsme se dosud nedokázali vzdát snu o dokonale neutrálním pohledu Božího oka. Autorka chce ukázat, že objektivita sama není nestranná, nýbrž že se jedná o pojmenování pro různé druhy racionality, které jsou v různých dobách považovány za intelektuální ctnost.

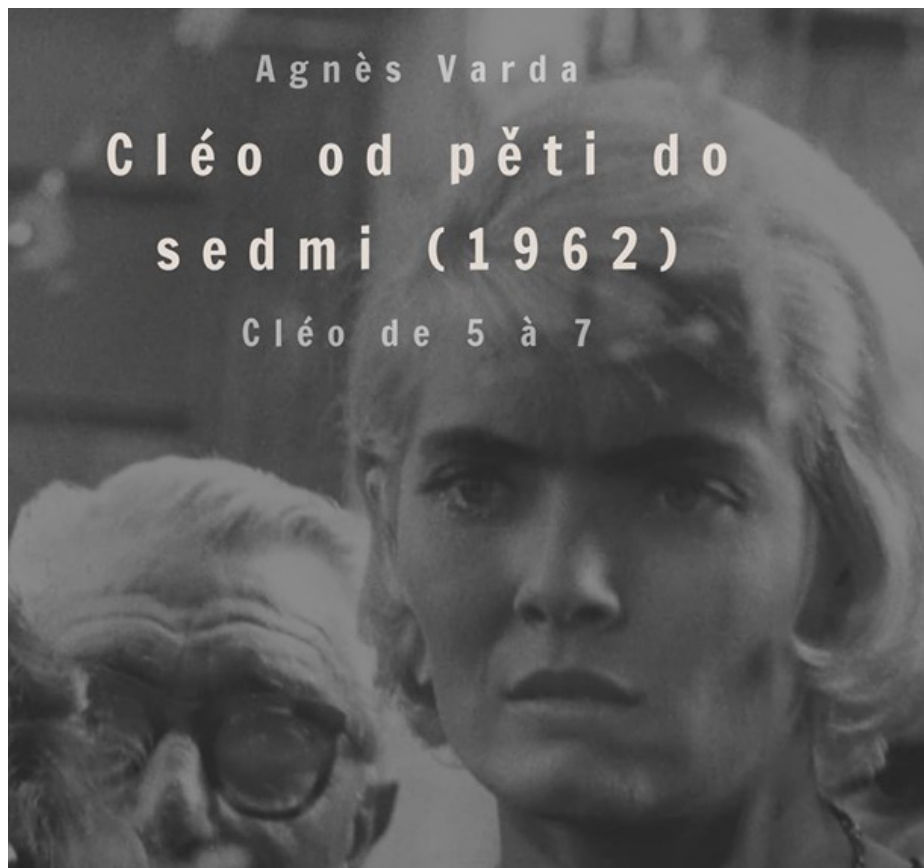
Marek Kettner

Pojem lidského světa v myšlení Hannah Arendtové

Práce se zabývá koncepcí lidského světa v myšlení Hannah Arendtové. Východiskem zde bude rozdíl mezi existencí člověka v přírodě a ve světě. Druhou z nich lze chápat jako svým způsobem umělou, jelikož člověk sám je pro autorku tvůrcem světa. Z toho vyplývá i rozdíl v možnostech, které může člověk naplňovat během světské existence a těch, které jsou mu dány jakožto bytosti přírodní. Cílem práce bude sledovat zakládání vztahu člověka ke světu v době antické a jeho postupné proměňování v průběhu dějin. Pokusíme se ozřejmit, proč se autorka ve velké míře obrací k antice jakožto základu pro své úvahy a stejně tak prozkoumáme otázku, jakou toto obrácení se do minulosti může mít souvislost s fenoménem odcizení světu.

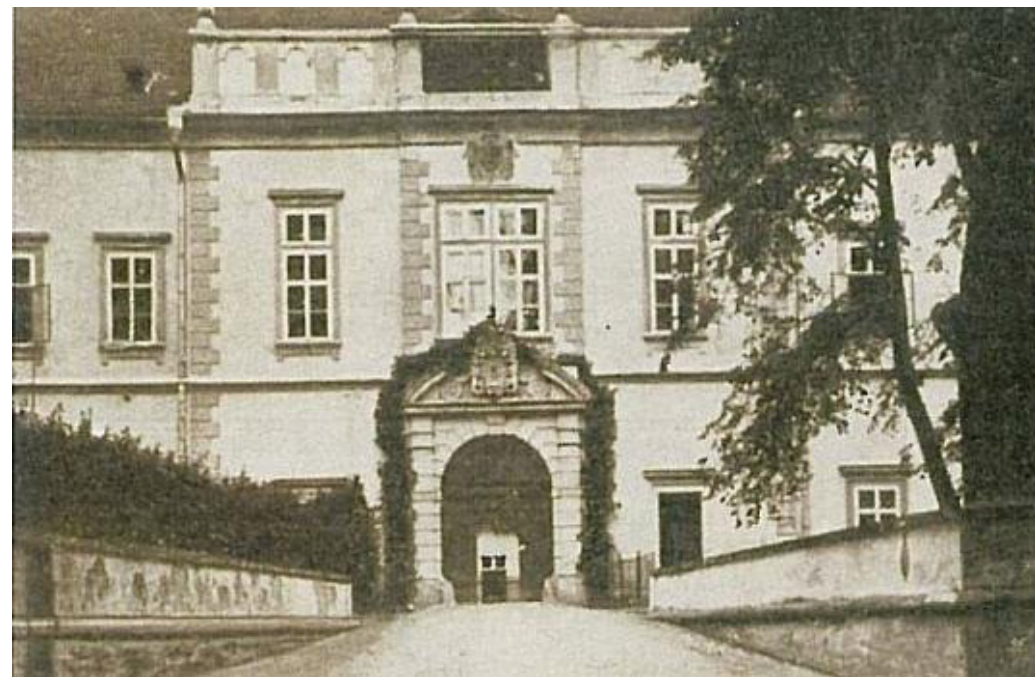

Film

Cléo od pěti do sedmi je film francouzské režisérky Agnes Vardy, jedno z vrcholných děl francouzské nové vlny. Zachycuje několik hodin života krásné šansoniérky Cléo, která čeká na výsledky od lékaře: večer se má dozvědět, jestli má rakovinu. Společně s Cléo procházíme Paříží a momenty jejího života - její práci, volným časem i setkáním s nejbližšími - a to všechno se ve světle možnosti smrtelné nemoci jeví jako nedostatečné. I když se divákovi Cléo na první pohled může zdát povrchní a sebou pohlčená, její postavě se během dvou hodin filmu daří prostředkovat nesamozřejmě existenciální poselství i s feministickou pointou.

Kde jsme?

Klášter ve Štěkni

Filosofická škola se letos již třetím rokem odehrává v prostorách kláštera ve Štěkni, bývalého zámku rodu Losinthalů, kde od roku 1921 sídlí sestřičky řádu Anglických panen – Congregatio Jesu. Na místě dnešního objektu je již od 13. století doložena tvrz, která byla následně mnohokrát přestavovaná. Současná podoba je ovlivněna především raně barokní přestavbou z poloviny 17. století. Ze stejné doby pochází i freska Losyho sálu, ve kterém probíhá většina přednášek. Toto dílo Fabiána Václava Harovníka se nám sice může zdát úsměvné, nicméně porovnáme-li jej s dobovou produkcí na našem území, shledáme, že patří k povedenějším realizacím. Za zmínku stojí rovněž raně barokní grotta, o něco starší renesanční kaple s pozdější empírovou výzdobou a v neposlední řadě rozsáhlý zahradní areál. Podoba objektu je dále výrazně ovlivněna josefinskými úpravami a především v interiérech pak nepříliš citlivými vstupy ze 20. století. Karla Klostremanna, který zde strávil poslední léta svého života, připomíná místními opečovávaný a vysoce ceněný Památný pokoj.

Kontakty

V průběhu Filosofické školy se na nás neváhejte obrátit s jakýmkoliv problémem (pokud možno v denních hodinách).

Volejte Filipovi: 734 826 001
Viktorii: 734 439 084
Kryštofovi: 730 165 812
Stele: 721 204 601
Jiřímu: 607 189 535
nebo Anně: 734 643 999

Zůstaňte s námi v kontaktu i po návratu!

facebook.com/filosofickaskola

filosofickaskola.wordpress.com

filosofickaskola@gmail.com

